

Apartheid og umheimurin

UM somu tíð, sum tað enn andar friður her heima á klettunum, hóast lands- umfatandi kreppu, so verða nógv lond úti í heimi dag og dagliga plágað av alskyns vanlukkum, og tað bæði av náttúruvum og eisini mannaávim. Tað eru serstakliga trí lond hugsað verður um her og eru tey Ísrael, fyrrverandi Jugoslavia og Suðurafrika. Men tá mugu vit so heldur ikki gloyma stríðið í Norðurirlandi.

Í øllum hesum londum eru morð og valdsgerðir partur av gerandisdegnum. Vit hava nokk í okkum sjálvum - kreppuni her heima - til í heila tíkið at geva okkum fær um, hvat hendir aðra- staðni munnu mong siga. Tað er sjálv- andi rætt, tí stóðan í Føroyum er so mikil álvarslið, at tað mugu allar góðar kreftir til fyrri at finna loysnir - á mest- sum øllum økjum. Men harfyri hava vit ikki orsök til - ella loyvi til - at gloyma tað, sum fer fram rúndan um okkum.

VIT eru ein partur av altjóðasamfelagnum og eiga tí eisini at virka sum so. Her hugsa vit m.a. arbeiði, ið ymsir fel- agsskapir í Føroyum gera sum part av einum størri heimsumfelvandi arbeiði. Eitt nú Amnesty International. Hesin

felagsskapurin eigur at hava eitt pláss í hjørtum og hugaheimi okkara, tí hann er heimsins ringa samvitska. Ein felags- skapur, sum hevur sum stavnahald at hjálpa kúgaðum fólki kring heimin eigur at hava okkara áhuga so ella so.

VIT hava nokk at hugsa um her heima til at brúka tíð og orku til at viðgera stóðuna í øðrum londum vilja tey flestu kanska siga. Tað er tó okkara metan, at vit sum partur av alheimssamfelagnum mugu ikki gerast so jarðbundin og so nalvaskoðandi, at vit gloyma alt rúndan um okkum. Hóast fá og smá so er tað eisini okkara skylda at gera okkum meiningar um viðurskiptini í øðrum londum, viðurskipti, sum viðhvørt eisini ávirka okkara gerandisdag so ella so.

EITT av teimum londum, sum tankar okkara eisini eiga at leita til í hesum døgum, er Suðurafrika. Hetta landið, sum í eldir hevur verið symbolið upp á rasismu frama í verki. Har ein svartur meiriluti av fólki er vorðin kúgaður av einum hvítum minniluta. Har tey svørtu eru vorðin mett sum 2. floks menniskju gjøgnum tað órættvísu og hataðu Apartheid-skipanina. Við m.a. trýsti frá umheiminum hevur tað eydnast at fáa hvíta stýrið at innsiggja, at eingin framtíð er í

Suðurafrika við eini framhaldandi apartheidskipan. Nú er tað so komið hartil, at demokratiseringin av landinum skal sleppa at standa sína roynd. Um ein góðan mánað verður fyrsta frælsa valið nakrantíð í Suðurafrika.

TÆR viðgongdu kreftirnar í landinum - tvær. bæði hvítir og svartir ekstremistar royna av øllum alvi at steðga hesi góðu demokratisering við at seta kila í. Alt verður gjørt fyrri at forða komandi valinum. Hinumegin standa de Clerk og Mandela klettafastir í ynski sínum - kravi sínum - at nú skal tað vera. Nú skulu allir suðrafrikanarar uttan mun til húðalit sleppa at brúka tann sjálv- sagda rættin tað er at velja landsins stýri. Vit kunnu bert vóna, at tað fer at eydnast teimum báðum at fremja ætl- aninar. Misedynast tær, tá vita vit øll, hvat endin verður: ruðulleiki og kaos. Borgarakriggi. Umheimurin - og eisini føroyingar - mugu biðja til, at tað fer at eydnast teimum hólvi í Suðurafrika at gjøgnumføra valið sum ætlað. Hóast vit ikki hava størvegis ávirkan á hetta, so eru vit kortini partur av umheiminum, vit teljast millum aðra á altjóða pallinum.

HENDINGARNAR í Suðurafrika í hes-

um døgum kunnu eisini læra okkum nakað. Tær kunnu vera við til at lata upp eygu og oyru á teimum føroy- ingum, sum av eini ella aðrari orsök hava hildið og halda, at slíkt sum apartheid er av tí góða og rætta. Tær kunnu fáa mangar rasistiskar føroyingar at rakna við sum við kaldan drey og ásan, at rasisma er av tí ónda og hon byggir einki land. Fólkatingsmaður fólkalokksins hevur í meira enn 10 ár roynt at trúttu niður í føroyingum, at apartheidlíknandi skipanir eru góðar og rættar - serliga millum svørt, sum hvørki duga at lesa ella at skriva. Tað er slíkt, sum komandi valið í Suðurafrika skal mana niður í jøðrina, tí tvørturfmóti hava slíkar skipanir medvirka til at halda tey svørtu óupplýst og á analfabetstøði. Tað hava grundleggjarnir og varðveitararnir av hesi skipan eisini alla tíðina vitað. Samanumtikið kann valið á Suðurafrika fáa stóran týðning fyrri ikki bert tey svørtu har, men so sanniliga eisini fyrri medvitnið og rættvísiskensluna hjá føroyinginum.

SOSIALURIN

Lesarabrøv

Stóðan hjá sethúsaeigarum

Vit mugu ikki missa pening uppá sanering av sethúsum, sigur sparikassastjórin í grein í Sosialinum 12/3-94. Sjálvandi er hetta. Tey seinastu nógvu árin hevur samfelag okkara stýrt beinleiðis móti undirganginum. Tá litið verður aftur um bak seist, at hetta komst av, at tey ráðandi valdu skeivar avgerðir alt fyrri løtvinning.

Tan vanlukkuliga gongdin varð ávíst fyrri nógvum árum síðani, men hitt sermerkaða før- oyska treiskni var og er enn ov sjálvklókt til at viðganga skeivleikar og at gera nakað munagott fyrri at venda gongd- ini. Sjálvltum samfelagið er við at fara í søguna, er ongin farin undir at gera nakra heildarætl- an fyrri at varðveita eina før- oyska tjóð. Óteljandi uppskot frá líka nógvum nevndum, eru um at sindra seinasta tilveru- grundarlag okkara.

Við donskum stuðli fingur vit móguleikar fyrri at varðveita eina nóg stóra búseting her, men ikki heldur hesum tilbóði dugdu vit at taka av. Føroying- urin setti í staðin fyrri at inn uppá at varðveita bankarnar, hóast hann sjálvur læt liv.

Sparikassastjórin, ið var ein centralur persónur í banka- bjargingunum, hevur at vísa seg eisini valt skeivt, tí í staðin fyrri at hugsa um Sparikassan og viðskiftafólkið har, legði hann til brots fyrri at verja bank- arnar, og harvið máa stóðið

undan bæði sær sjálvum og lánarunum. Veruleikin er jú, at figgjareftirlitið staðfesti á sumri í 1993, at fólk bert klára at afturgjalda eina húsaskuld upp á ávikavist 500.000,- og 350.000,- kr.

Fyrri at ongin skuldi vera fyrri vanbyti fingur bankarnir so eitt inngjald, ið svaraði til min- andi gjaldsevnini hjá fólki. At bankarnir so, so ruddiliga vóru á húsagangi, aðrenn sethúsa- lánini vóru niðurskrivað, er sjálvandi harmiligt fyrri teir.

Í staðin fyrri at laga seg eftir hesi óivað røttu metingini, legði Sparikassin seg eftir at livga bankarnar enn meira.

Hví syrgir Sparikassin ikki fyrri at hjálpa lánarum sínum, til atsvarasínar skyldur í Spari- kassanum, og letur bankarnar um at sæta sær sjálvum, tað plaga teir at vera óførir til.

Útrokningin vit gjørdur er røtt, hendað ávíska familjan hevur bert o.u. 1.200,- kr. um mánaðin til mat og klæði, æm tey skulu livi av ALS. Annað er, at tey kunnu verða á al- mannaveiting, ið mánað fyrri mánað so yvirtekur størri og størri part av húsum teirra í veð. Kallar Sparikassin hetta at hjálpa.

Tíverri høvdu blaðfólkið gjørt eitt keðiligt mistak í greinini, har stóð at familjan fílt skuldi rinda 1.100.000,-, men hetta eru bert renturnar, familjan skal gjalda lániupp-

hæddina, ið er kr. 860.000,- + renturnar, fílt um leið 2 mill. krónur, og tá hevði alman- verkið veð fyrri o.u. 1,4 millión í húsumum. Álvartas, yllir ongin áværing. Um tilmælið frá Figgjareftirlitinum varð fylgt, hevði Sparikassin ikki havt fyrri neyðini at eftirgeva størvegis skuld, tað áttu bankarnir at gera.

Nú verða fólk kroyst til tey hokna av armóð, meðan bank- arnir fáa bæði posa og sekk. Hvussu við Sparikassanum, fer Monopolbanin at stuðla, tá seinasti føroyingurin er rýmd- ur?

Kanska vit ikki enn skulu bumba stríðsvognarnar, ið eru við at knúsa okkum, men vit kunnu so stóga bensinveiting- ini, við ikki at lata inntøku okkara upp í hendurnar á teim- um.

Gjøgnum danskur fjølmiðlar boðar landsstýrið frá, at nú hava teir lokið treytirnar frá lánveitaranum, so nú koma teir á nýggja biddaraferð. Lands- felagið fyrri Sethúsaeigarar letur seg ikki skuldbinda meira, uttan treytir, og fyrsta treytin fyrri nýggjari biddara- gongu er, at sethúsavíðurskipti okkara verða tryggjað. Annars fara vit avstað sum pott, ið enn- tá ikki kunnu vera viss í, hvussu nógvir føroyingar eru til um 5 ár.

Landsfelagið fyrri Sethúsaeigarar

Um nóg stóran áhugi er skipar STH fyrri skeiði í

SAMSTARVSLÆRU I

Skeið nr. 94011.1

Eftirútbúgving fyrri yrkislærd á skrivstovum og í handlum

Endamálið er at luttakararnir fáa kunneleika til ymsar samarbeiðsformar og fáa vitan um sálarligar og sosialar fyrtreytir fyrri samarbeiði. Dentur verður lagdur á, at tað, sum verður lært á skeiðnum, kann nýtast í dagliga arbeiðinum til sjálvs- menning.

Tíð: 16 tímar.
Mikudagin 23. mars 1994
Hósdagin 24. mars 1994
Mánadagin 28. mars 1994
Týsdagin 29. mars 1994
Allar dagar kl. 16.15-19.50.

Luttakaratal: Pláss er fyrri 12-16 fólkuum.

Stað: Føroya Handilsskúli í Tórshavn.

Skeiðleiðari: Frits Thorbek.

Kostnaður: Treytað av, at góðkenning frá Læruráðnum fylgiggur kr. 1.580,- fyrri hvønn, ið knaðað frælsu, skeiðtilfar og mat.

Tilmeldingarblað læst á Føroya Handilsskúla, og skal verða skúlanum í hendi í seinasta lagi 16. mars 1994.

SKEIÐTÆNASTA HANDILSSKÚLANS

STH* Eftir- og viðfariútbúgving
á Føroya Handilsskúla

Postsmoga 177, Marknagilsvegur 77,
110 Tórshavn, Tlf. 171777, Fax 13374

